

Ny nordisk umbellatflora

Nyligen har Niels Faurholdt (författare) och Jens Christian Schou (illustratör) utkommit med en flora över de nordiska flockblommiga växterna (fam. Apiaceae). Det är ett verk som fyller ett viktigt hål i den nordiska floristiken; familjen anses vara en av de svårare i området på grund av många arters stora likheter. För närvarande pågår behandlingen av de nordiska umbellaterna i det vetenskapliga floraverket *Flora Nordica* som jag själv är engagerad i. Det kan kanske tyckas att dessa två publikationer överlappar varandra på ett onödigt sätt, men jag tycker inte att så är fallet. *Nordiske skærmpflanter* vänder sig främst till fältbotanisten: beskrivningarna är relativt kortfattade, men tar bland annat upp vissa fältkaraktärer som lukt och habitusutseende. Vidare tas relativt liten hänsyn till den enorma variation som vissa arter kan ha, något man ofta utsätts för vid herbariestudier, men vilket sällan drabbar fältbotanisten. Även underarter och varieteter behandlas i mindre omfattning. Slutligen saknar boken de statusbedömningar som görs i *Flora Nordica* (gammal/ny, bofast, tillfällig, utdöd etc.), vilka också är mindre viktiga för fältbotanisten.

Boken inleds med en genomgång av viktiga morfologiska begrepp som behövs vid identifiering av arterna. Därefter följer ett antal bestämningsnycklar. Först en släktnyckel, med karaktärer främst från blomstadiet, vilken följs av artnycklar till de släkten som har mer än en art inkluderade i floran; sedan finns en nyckel till alla arterna, grundad på fruktkaraktärer (framställd av Mogens Wellendorf); slutligen presenteras några så kallade synoptiska nycklar, i vilka alla arter med en viss iögonenfallande karaktär räknas upp. Huvuddelen av boken består av

artpresentationer med en art per uppslag. På vänstersidan visas en plansch med hela växten samt detaljbilder; på högersidan följer en beskrivning av vegetativa delar, blommor och frukter, samt biotopbeskrivning, utbredning och uppräkningsarter. På denna sida ges också en utbredningskarta över Danmark, samt oftast även en infälld karta över de andra nordiska länderna, båda kartorna med förekomster markerade per provins. En kort presentation av tillfälliga adventiver (även några av dessa illustrerade) ges på slutet.

Vid genomläsning av texten slås jag av att det är förhållandevis få felaktigheter. Dessutom är en del karaktärer medtagna som man sällan ser i andra floror (som lukt och kronbladens utseende). Illustrationerna testade jag på mig själv och kunde känna igen de flesta arterna, ett bevis på deras höga kvalitet. Det finns dock några smärre brister i text och bild, som jag vill påpeka. Vissa av arterna i den allmänna presentationen skulle nog passa bättre bland adventiverna, såsom fältmartorn *Eryngium campestre*, lång bockrot *Pimpinella peregrina* och ajowan *Trachyspermum ammi*. De är sällsynta och ingen av dem är bofast i de nordiska länderna. Skillnaderna som tas upp i nyckeln för jätteloka *Heracleum mantegazzianum* och tromsöloka *H. laciniatum* är inte pålitliga: flockarna hos tromsöloka kan ofta ha samma storlek och lika många flockstrålar som dem hos jätteloka. Bättre karaktärer tas upp av Often & Graff (1994) i *Blyttia* 52: 129–133 (tromsölokan har fler stjälkar från basen, mer långsträckta blad med fler bladpar, samt framåtriktade och trubbigare bladtänder). På figurerna avbildas jättelokan med för smala oljekanalerna på frukterna (de svarta strecken från toppen av frukten vilka nästan når basen), medan oljekanalerna hos tromsölokan

är alldeles för breda nedtill; kan figurerna möjligen ha förväxplats? Blommorna hos jättelokan är också för små och regelbundna; de ska i princip ha samma utseende som tromsölokans blommor. Den traditionella skiljekarakteren mellan kärrsilja *Peucedanum palustre* och krusfrö *Selinum carvifolia* – att den förra skall ha violetta spetsar på bladflikarna och den senare vita spetsar – är inte pålitlig. Bättre karaktärer är kärrsiljans mer utdragna uddflikar, samt att krusfrö har smalare, äggrunda blad (de är otypiskt breda på figuren).

Kartorna är överskådliga; möjligen kan det vara svårt att avläsa förekomst/avsaknad för Öland på den infällda kartan. Att greppa utbredningen i hela Norden är ett tidsödande jobb och att utgå ifrån Hulténs atlas kan lätt leda till en del misstag. Några mer anmärkningsvärda missar som jag observerade är att slidsilja *Selinum dubium* är markerad för Blekinge och Västergötland där den saknas, medan markering saknas för några andra provinser i Sverige där den blivit funnen. Nötkörvel *Conopodium majus* uppges för Sverige bara från Skåne

där den har varit utgången sedan nästan hundra år tillbaka, medan en aktuell, bofast lokal i Blekinge saknas.

Ovannämnda missar bedömer jag som underordnade och överlag tycker jag att boken är en bra inkörsport för nybörjaren som vill lära sig mer om ”de hopplöst snarlika umbellaterna”, eller för den mer insatte som vill förkovra sig ännu mer i denna spännande växtfamilj. Att boken är på danska bör inte vara ett större hinder för andra nordbor; vid artpresentationerna finns både danska, svenska, norska och vetenskapliga namn, och alla danska specialtermer finns förklarade i inledningen.

✿ LARS FRÖBERG

Nordiske skärmplanter

N. Faurholdt & J. C. Schou 2004. Dansk Botanisk Forenings Forlag. 166 sidor. Boken kan köpas från DBF, Sølv. 83, DK-1307 København, Danmark (epost: dbotf@mail.tele.dk). Pris 210 danska kr inkl. frakt.

Välkommen till våra biologi- och miljöutbildningar

Välj Kalmar – nära till Ölands orkidéer och kärnområdet för biologisk mångfald

Ansökan till vårterminen senast 15 oktober.
Efteranmälan tas emot fram till vårterminens start 17 januari.

Det naturvetenskapliga universitetet i sydost

Institutionen för biologi och miljövetenskap
0480 - 44 73 00
www.bom.hik.se

